

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Управлінський облік»
обов'язковий компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Облік і аудит

м. Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу
Протокол від 22.08.2022 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління,
протокол від 15.08.2022 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, к.е.н.,
спеціаліст вищої категорії, викладач - методист, Пушкар О. І.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., старший викладач Цимбалістова О.А.
2. Професор кафедри логістики НАУ, доктор економічних наук, професор, експерт Українського логістичного альянсу Смерічевська С.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК» складена відповідно до освітньої програми «Облік і аудит» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 071 Облік і оподаткування.

Управлінський облік – це важлива складова процесу управління підприємством, від нього залежить правильність прийняття управлінських рішень та ефективність використання ресурсів підприємства.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методологія і методика ведення управлінського обліку на підприємстві.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна взаємопов'язана з такими навчальними дисциплінами як “Бухгалтерський облік”, “Економічний аналіз”, “Менеджмент”, “Статистика”.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.
2. Склад витрат виробництва
3. Класифікація і поведінка витрат
4. Методика обліку і калькулювання витрат
5. Облік і калькулювання за повними витратами
6. Облік і калькулювання за змінними витратами
7. Облік і калькулювання за нормативними витратами
8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку
9. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень
10. Бюджетування і контролю
11. Облік і контроль за центрами відповідальності
12. Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Управлінський облік» є формування системи знань з організації та методики управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Управлінський облік» є набуття вмінь застосовувати відповідні методи та прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- принципи, функції та методи управлінського обліку.
- місце управлінського обліку в системі плану рахунків України.
- склад виробничих витрат в Україні.
- склад невиробничих витрат.
- класифікацію витрат в управлінському обліку.
- методи вивчення поведінки витрат.
- методи обліку і калькулювання витрат за повними витратами у вітчизняній практиці.

- зарубіжні методи обліку і калькулювання за повними витратами.
- системи обліку і калькулювання за змінними витратами.
- сутність нормативного методу обліку витрат.
- методи аналізу "витрати - обсяг - прибуток".
- сутність релевантного підходу до управління витратами.
- бюджет як інструмент системи управлінського контролю.
- облік і контроль за центрами відповідальності
- взаємозв'язок та відмінності управлінського та фінансового обліку.

вміти:

- організувати управлінський облік на підприємстві.
- застосовувати відповідні методи та прийоми в процесі обліку повних та змінних витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень.
- скласти нормативні калькуляції собівартості продукції та здійснювати аналіз відхилень від нормативів та їх вплив на прибуток.
- здійснювати аналіз взаємозв'язку "витрати - обсяг - прибуток" та визначати точку беззбитковості математичними та графічними методами.
- здійснювати бюджетування та контроль витрат.
- приймати ефективні управлінські рішення.
- здійснювати оцінку діяльності центрів відповідальності.

1.4. Форма підсумкового контролю (екзамен).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години / 4 кредитів ECTS.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов
Фахові компетентності (ФК)	ФК-3	Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення

Фахові компетентності (ФК)	ФК-5	Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень
	ФК-12	Здатність формувати обліково-аналітичну інформацію для ефективного управління діяльністю підприємства

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку

Сутність та завдання управлінського обліку. Етапи розвитку управлінського обліку. Предмет, об'єкти та методи управлінського обліку.

Принципи та функції управлінського обліку. Місце управлінського обліку в сучасній обліковій системі. Організація управлінського обліку на підприємствах.

ТЕМА № 2. Склад витрат виробництва

Класифікація витрат відповідно до П(с)БО 16 “Витрати”. Склад виробничих витрат на підприємствах України. Склад невиробничих витрат.

ТЕМА №. Класифікація і поведінка витрат

Поняття та необхідність обліку витрат. Класифікація витрат в управлінському обліку. Поведінка витрат та методи її вивчення.

ТЕМА № 4. Методи обліку і калькулювання витрат

Облік витрат та фактори, що впливають на його побудову. Системи та методи обліку витрат і калькулювання. Розподіл витрат. Поняття калькуляцій та їх види. Собівартість та види собівартості.

ТЕМА № 5. Облік і калькулювання за повними витратами

Вітчизняні методи обліку і калькулювання за повними витратами (попередільний, попроцесний, позамовний, обліку фактичних витрат, нормативний). Зарубіжні методи обліку і калькулювання повних витрат (Метод однорідних секцій, метод стандарт-косту, метод нормативного розподілу витрат). Облік і розподіл непрямих витрат.

ТЕМА № 6. Облік і калькулювання за змінними витратами

Системи обліку і калькулювання за змінними витратами. Система директ-костинг, її переваги і можливості. Етапи розвитку простого і розвинутого директ – косту. Проблеми сучасного управлінського обліку. Стратегічний управлінський облік.

ТЕМА № 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами

Сутність і завдання нормативного методу обліку витрат. Організація обліку нормативних витрат.

Складання нормативної калькуляції собівартості продукції. Облік і аналіз відхилень від нормативів та їх вплив на прибуток.

ТЕМА № 8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

Мета і методи аналізу "витрати - обсяг - прибуток". Основні припущення аналізу "витрати - обсяг - прибуток". Визначення точки беззбитковості за допомогою рівнянь. Маржинальний метод визначення точки беззбитковості. Графічні методи аналізу.

ТЕМА № 9. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень

Загальна характеристика управлінських рішень. Поняття релевантності інформації. Прийняття поточних управлінських рішень. Прийняття інвестиційних рішень.

ТЕМА № 10. Бюджетування і контроль

Бюджет як інструмент системи управлінського контролю. Види і форми бюджетів. Порядок складання і призначення бюджетів. Бюджетний баланс. Призначення і порядок складання гнучких бюджетів. Аналіз відхилень з використанням гнучкого бюджету.

ТЕМА № 11. Облік і контроль за центрами відповідальності

Поняття і класифікація центрів відповідальності. Оцінка діяльності центрів відповідальності.

Трансфертні ціни та їх застосування. Контроль та внутрішня звітність за центрами відповідальності.

ТЕМА № 12. Взаємозв'язок управлінського та фінансового обліку

Взаємозв'язок управлінського та фінансового обліку.

Відмінності управлінського та фінансового обліку.

1. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література

- 1.1 Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. №996-XIV
- 1.2 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом МФУ від 31.12.1999р. №318
- 1.3 Садовська І.Б., Божидарник Т.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2013
- 1.4 Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2012

Допоміжна література

- 2.1 Атамас П.Й. Управлінський облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2009
- 2.2 Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. - К.: Скарб, 2006

2.3 Лень В.С. Управлінський облік: Навчальний посібник. - К.: «Знання - Прес», 2006

2.4 Нападовська Л.В. Управлінський облік. - К.: КНТУ, 2008

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/a#Find>
2. Всеукраїнська професійна газета «Все про бухгалтерський облік». Режим доступу:
<http://www.vobu.com.ua/ukr>
3. Видавнича група «Баланс клуб». Режим доступу:
<https://balance.ua/ua/news/>

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти **Питання для підсумкового контролю (екзамен):**

- 1 Роль обліку в управлінні собівартістю продукції.
- 2 Прийняття рішень і планування діяльності на основі аналізу взаємозв'язку “витрати-обсяг-прибуток”.
- 3 Сутність, задачі та функції управлінського обліку.
- 4 Методи аналізу “витрати-обсяг-прибуток”.
- 5 Етапи розвитку управлінського обліку.
- 6 Визначення точки беззбитковості, розрахунок обсягу діяльності, необхідного для бажаного прибутку.
- 7 Предмет і об'єкт управлінського обліку.
- 8 Графічні методи аналізу.
- 9 Взаємозв'язок і відмінність фінансового та управлінського обліку.
- 10 Припущення аналізу “витрати-обсяг-прибуток”.
- 11 Схеми організації управлінського обліку при різних системах обліку.
- 12 Історія розвитку й виродження нормативного методу обліку витрат і калькулювання.
- 13 Залежність організації управлінського обліку від принципів побудови Плану рахунків.
- 14 Порівняльна оцінка елементів методу стандар-косту і нормативного методу
- 15 Місце управлінського обліку в системі Плану рахунків України.
- 16 Організація нормативного господарства підприємства і складання нормативних калькуляцій.
- 17 Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат і доходів.
- 18 Облік зміни норм і використання його даних
- 19 Класифікація доходів і характеристика їх основних видів.
- 20 Методика і техніка обліку відхилень від норм.
- 21 Загальнооблікова та управлінська класифікація витрат за різними ознаками.
- 22 Аналіз відхилень від норм і управління ними.

- 23 Характеристика основних видів витрат.
- 24 Зародження й розвиток стратегічного обліку.
- 25 Характеристика реагування витрат на зміни в діяльності під підприємства.
- 26 Релевантний підхід до управління.
- 27 Поведінка змінних і постійних витрат за зміни обсягу діяльності підприємства.
- 28 Поняття про релевантність обліку інформації та її вплив на прийняття рішень.
- 29 Оцінка витрат і побудова їх функції.
- 30 Пошук альтернативних варіантів дій і вибір найоптимальнішого з них.
- 31 Методи визначення функції витрат, їх сутність і порівняльна характеристика.
- 32 Види і форми бюджетів.
- 33 Сутність та зміст обліку виробничих витрат.
- 34 Бюджет як інструмент система управлінського контролю, його сутність і функції.
- 35 Об'єкти витрат і об'єкти калькулювання.
- 36 Загальна характеристика операційного і фінансового бюджетів.
- 37 Класифікація методів обліку витрат і калькулювання.
- 38 Порядок складання і призначення бюджету продажів, бюджету виробництва, бюджету придбання і використання матеріалів, бюджету адміністративних витрат і витрат на збут.
- 39 Характеристика і сфера застосування простого позамовного попередільного та нормативного методів обліку і калькулювання.
- 40 Методика і техніка контролю за виконанням бюджетів.
- 41 Організація зведеного обліку витрат при різних методах обліку.
- 42 Призначення і порядок складання гнучких бюджетів.
- 43 Методика і техніка калькуляційних розрахунків.
- 44 Аналіз відхилень з використанням гнучкого бюджету.
- 45 Історія розвитку методів обліку витрат і калькулювання повної собівартості продукції в країнах з ринковою економікою.
- 46 Поняття і класифікація центрів відповідальності.
- 47 Характеристика і сфера застосування методу однорідних секцій, стандарт-косту та методу нормативного розподілу постійних витрат.
- 48 Принципи обліку, звітність та оцінка діяльності центрів відповідальності.
- 49 Проблеми сучасного управлінського обліку.
- 50 Використання аналізу "витрати–обсяг–прибуток" у процесі прийняття рішень.
- 51 Порівняльна оцінка вітчизняних і зарубіжних методів обліку повної собівартості продукції.
- 52 Облік і оцінка діяльності центрів витрат.
- 53 Контроль операцій з надходження матеріальних цінностей. Складання загального акту ревізії.
- 54 Напрямки і джерела ревізій розрахункових та кредитних операцій.

- 55 Характеристика і сфера застосування простого директ-косту, його переваги, можливості.
- 56 Методи визначення трансфертних цін.
- 57 Особливості розвинутого директ - косту, його переваги, можливості.
- 58 Облік і оцінка діяльності центрів інвестицій.
- 59 Поняття про трансфертні ціни та їх застосування.
- 60 Особливості обліку і звітність по сегментам бізнесу.